

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õigusprogramm”

KOM(2011) 759 lõplik – 2011/0369 (COD)

(2012/C 299/19)

Raportöör: **Edouard DE LAMAZE**

9. veebruaril 2012 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õigusprogramm”

COM(2011) 759 final – 2011/0369 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 28. juunil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 482. istungjärgul 11.–12. juulil 2012 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 126, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab eesmärgi lihtsustada ja ratsionaliseerida määruse ettepanekut ning toetab komisjoni valikut variandi B kasuks. Programmide „Tsiiviilõigus” ja „Õigusemõistmine kriminaal- ja tsiviilasjades” liitmine on õigustatud eesmärkide, osalejate ja rahastatavate meetmete sarnasuse tõttu.

1.2 Seevastu kahtleb komitee uue õigusprogrammi (2014–2020) taustal ning ettepanekus esitatud õiguslikest põhjendustest hoolimata kahe esimese konkreetse eesmärgi ühendamise asjakohasuses, milleks on Euroopa Liidu õigusaktide nõuetekohane rakendamine kriminaal- ja tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö valdkonnas ning lihtsustatud juurdepääs õigusemõistmisele; kolmas eesmärk on seotud narkootikumide nõudluse ja pakkumise piiramise ja vähendamisega. Lisaks asjaolule, et kolmas eesmärk tundub olevat üksnes esimese täiendus, juhivad komitee tähelepanu tagajärgedele seoses sellise eesmärgi kaasamisega määruse teksti, mis avaldab tugevat, kohest ja otsest mõju asjaomastele üksikisikutele, ühendustele, valitsusväliste organisatsioonidele ning muudele võimalikele toetuste saajatele: selline lähenemine võib jätta mulje, et muud samavõrd olulised küsimused, nt inimkaubanduse vastane võitlus, ei tekita komisjonis samaväärset muret.

1.3 Veelgi enam tunneb komitee muret komisjoni saadetud sõnumi pärast ning kordab taas oma seisukohta, et uimastivastases võitluses tuleks keskenduda pigem haridus- ja tervishoiu- lastele ning sotsiaalsetele meetmetele, mitte niivõrd karistusmeetmetele⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Vt komitee arvamust teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa uimastitevastase võitluse tugevdamine”, vastu võetud 24.05.2012. ELT C 229, 31.07.2012, lk 85.

1.4 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et kõnealuse õigusprogrammi vahendite haldamisel tuleb võimaldada maksimaalset paindlikkust, et programmi oleks võimalik kohendada võimalikult hästi kodanikuühiskonna vajadustele, jättes potentsiaalsetele kandidaatidele võimalikult suure vabaduse, soodustades projektide loominguks ja arvestades edasisi poliitilisi suundumusi.

1.5 Komitee rõhutab, et kui erinevatele prioriteetidele ei ole eelnevalt võimalik määrata kindlaid summasid, siis on oluline, et eelarvet saaks ennetavalt, kasvõi ainult hinnanguliselt eri eesmärkide vahel jaotada.

1.6 Komitee võtab teadmiseks komisjoni kavatsuse eraldada uimastivastase võitluse konkreetsele eesmärgile üksnes eelarves selleks ettenähtud vahendid. Komitee kutsub komisjoni üles täitma võetud kohustusi ja teeb ettepaneku, et selle eesmärgi üht osa võidaks rahastada vahenditest, mis kogutakse narko-kaubandusest saadud tulu arestimise ja konfiskeerimise tulemusel, nagu sätestatakse tulevases direktiivis kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus.

1.7 Vaatamata kehtiva finantsmääruse keerukusele, rõhutab komitee seda, kui oluline on, et kõik huvitatud kodanikud saaksid rahastamise tingimuste kohta kõigis ELi keeltes selget ja konkreetset teavet. See aitaks kahtlemata esile tuua projektide otstarvet ning innustaks neid ellu viima ka liikmesriikides, mis on seni valitud projektides alaeindatud olnud. Komitee rõhutab seega vajadust edendada kõigi ELi kodanike võrdset juurdepääsu kõnealustele programmidele.

1.8 Euroopa lisaväärtuse mõiste, mis kujutab endast programmide valiku peamist kriteeriumi, väärriks komitee arvates samuti suuremat tähelepanu. Võttes arvesse, et programmile eraldatud rahalised vahendid on piiratud – ehkki suurenevas, mille üle komitee väljendab heameelt –, on komitee arvates suunata toetused rangemalt sellistele projektidele, mille puhul on Euroopa lisaväärtus selgelt kindlaks tehtud. Samuti tuleks julgustada piiriüleseid projekte.

1.9 Arvestades, et iga-aastastes tööprogrammides täpsustatakse programmi rakendamise teatavaid olulisi aspekte (sealhulgas eelarve jaotamine), on komitee seisukohal, et nende vastuvõtmine komisjoni poolt rakendusaktide vormis nõuab kontrollimenetlust, mitte praeguses ettepanekus sätestatud nõuandemenetlust. Sellisel oleks võimalik tagada, et komisjon ei võta vastu programme, mis ei vasta määruse nr 182/2011 alusel koostatud (liikmesriikide esindajatest koosneva) komitee arvamusele.

1.10 Rõhutades vajadust tuua võimalike rahastatavate meetmete (artikkel 6) hulgas paremini esile prioriteedid, on komitee eelkõige seisukohal, et selgemalt tuleks rõhutada e-õigust, kuna selles valdkonnas on vaja teha märkimisväärsed edusamme, et lihtsustada juurdepääsu e-õigusele.

1.11 Komitee tervitab ettepanekus esitatud uut suundumust, mille eesmärk on kaasata kogu õigusvaldkonna personal, eelkõige advokaadid, Euroopa õiguslase koolituse meetmesse – sarnaselt kohtunikega aitavad ka nemad kaasa ELi õiguse nõuetekohasele rakendamisele. Nemad moodustavad poolte jaoks ka esimese juurdepääsupunkti õigusele. Just nemad algatavad kohtumenetlust.

1.12 Samuti rõhutab komitee, et viivitamatult tuleb kaasata erinevad õigusvaldkonna töötajad piiriülese õiguslase koostöö võrgustikesse, tagades neile vajalikud rahalised vahendid. Selleks, et tagada ühtsus hiljutiste poliitiliste otsustega tugevdada kaitseõigusi, kutsub komitee komisjoni üles lahendada võimalikult kiiresti olukorda, mida komitee peab vastuvõetamatuks – nimelt advokaatide kas tegelik või õiguslik väljajätmine enamikest piiriülese õiguslase koostöö võrgustikest.

1.13 Ühtse õigusruumi vaatenurgast ja eelkõige seoses perekonnaõigusega rõhutab komitee vajadust kasutada põhiõiguste hartat kui nn ühtlustamise kompassi. Kontekstis, mida iseloomustavad väga erinevad õiguskultuurid ja õiguspõhimõtted, on komitee korduvalt ning hiljuti seoses abieluvara režiimide ja nende tagajärgedega⁽²⁾ rõhutanud, kui oluline on soodustada täiendava ja valikulise Euroopa režiimi kasutamist (nn 28. režiim).

2. Ettepaneku sisu

2.1 Lihtsustamise ja ratsionaliseerimise huvides otsustas komisjon vähendada rahastatavate programmide arvu, et muuta Euroopa õiguste ja õigusruum konkreetsemaks, tagades,

et kõik kodanikud, partnerid ja õigusvaldkonna töötajad tunneksid oma õigusi ja teaksid, kuidas neid kasutada või rakendada. Lisaks õiguste ja kodakondsuse programmile⁽³⁾ ühendatakse 2014.–2020. aasta õigusprogrammis programmid „Tsiiviilõigus”, „Õigusemõistmine kriminaalasjades” ja „Narkomaania ennetus- ja teavitustegevus”.

2.2 Kõnealuse määruse ettepanekuga määratakse õigusprogrammi rahastamispaketiks 472 miljonit eurot, et rahastada tegevusi, mille puhul pakuvad ELi meetmed võrreldes liikmesriikide eraldi tegevusega lisaväärtust. Programmi üldine eesmärk on aidata kaasa Euroopa õigusruumi loomisele, soodustades koostööd tsiiviil- ja kriminaalõiguse valdkonnas. Nimetatud üldine eesmärk on jagatud konkreetseteks eesmärkideks: julgustada ELi õiguse nõuetekohast rakendamist nimetatud valdkonnas (Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 81 ja 82 alusel), lihtsustada juurdepääsu õigusemõistmisele, ennetada ja vähendada nõudlust uimastite järele; viimast aspekti käsitletakse kuritegevuse vastu võitlemise seisukohast (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 84 alusel), mitte tervishoiu seisukohast.

2.3 Nimetatud eesmärgid õigustavad muu hulgas toetust meetmetele, mis on suunatud kohtunike ja kohtutöötajate, sealhulgas advokaatide ja notarite koolitusele, koostöömeetmetele võrgustike raames, et aidata kaasa vastastikusele tunnustamisele ja usaldusele, ning üldsuse teadlikkuse suurendamise meetmetele.

2.4 Rahastamispaketist rahastatakse muu hulgas ka analüütilist aluse loomist Euroopa Liidu poliitikate toetamiseks ja väljarendamiseks. Suurema paindlikkuse tagamiseks ei ole ettepanekus kindlaks määratud summasid iga konkreetse tegevusvaldkonna jaoks.

2.5 Iga-aastased prioriteedid võtab komisjon vastu rakendusaktide vormis ja nõuandemenetluse raames.

2.6 Ettepanekus sisalduvad ka nõuded seoses järelevalve ja hindamisega (sh vahehindamisega).

3. Üldmärksused

3.1 Euroopa õigusruumi loomine on ELi jaoks avalik hüve, mille eelistest võib iga kodanik või partner kasu saada. See puudutab kõiki peamisi igapäevaelu aspekte (lahutus, laste majutamine ja külastusõigus, pärandamine, hooldusõigus, kaubandusvaidlused, tarbijavaidlused jne, aga ka karistusõigusega seotud õigused) ning aitab tugevdada turvalisust Euroopas, soodustades koostööd kuritegevuse vastases võitluses.

3.2 Meenutades õigusprogrammi funktsionaalset täiendavust õiguste ja kodakondsuse programmiga, leiab komitee, et Euroopa õigusel ja vabadusel rajaneval alal on mõte ainult siis, kui see tagab igale ELi kodanikule – kus ta ka ei asuks – konkreetse juurdepääsu õigustele ning sellega seoses tuleks käesolevat programmi hinnata asjaomases valguses.

⁽²⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 87–91.

⁽³⁾ ELT C 191, 29.6.2012, lk 108–110.

3.3 Ühtse õigusruumi vaatenurgast ja eelkõige seoses perekonnaõigusega rõhutab komitee vajadust kasutada põhiõiguste hartat kui nn ühtlustamise kompassi. Kontekstis, mida iseloomustavad erinevad õiguskultuurid ja õiguspõhimõtted, on komitee korduvalt ja hiljuti seoses abieluvararežiimide ja nende tagajärgedega⁽⁴⁾ rõhutanud, kui oluline on soodustada täiendava ja valikulise Euroopa režiimi kasutamist (nn 28. režiim). Sellise režiimi loomine võimaldab ELi kodanike õiguste tunnustamist edasi arendada, võideldes tõhusalt diskrimineerimise vastu, mille ohvrid nad võivad olla juhul, kui nende päritolu liikmesriigi õiguses tagatakse neile vähem õigusi kui teiste liikmesriikide õiguses.

3.4 Õiguste ja eelkõige põhiõiguste austamine ELis, mis peaks toetama õigusosalast koostööd tsiviil- ja kriminaalõiguse valdkonnas, on eesmärk omaette. Selle mõju ühtse turu edendamisele majanduskasvu ja tööhõive kaudu võib siiski olla oluline ja seda tuleks väärtustada, toetades eelkõige jõupingutusi õigusvaldkonna töötajate koolitamiseks⁽⁵⁾. Komitee tuletab meelde, et ettevõtetele avaldaks parem koostöö tsiviilõiguse valdkonnas ja sellest tulenev piiriüleste vaidluste kiirem lahendamine arvestatavat mõju nende dünaamilisusele ja piiriülesele tegevusele.

3.5 Ehkki hindamised on näidanud eelnevate programmide (2007.–2013. aasta programmid „Tsiiviilõigus”, „Õigusemõistmine kriminaalasjades” ja „Narkomaania ennetus- ja teavitustegevus”) tõhusust, on nende arvu ja seeläbi ka nende juhtimismenetluste vähendamine iseenesest positiivne. Nii on lihtsam erinevaid eesmärke saavutada. Lisaks menetluste ühtlustamisele rõhutab komitee neile iseloomuliku keerukuse vähendamise olulisust.

3.6 Eelkõige avaldab komitee tugevat toetust selliste lihtsustamise ja ratsionaliseerimise meetmele nagu programmide „Tsiiviilõigus” ja „Õigusemõistmine kriminaalasjades” ühendamine, mida õigustab kolmandast sambast loobumine Lissaboni lepingus, ning nende kahe õigusvaldkonna eesmärkide, osalejate ja rahastatavate tegevuste sarnasus (eelkõige e-õiguse ja koolituse valdkonnas).

3.7 Komitee soovib komisjonil julgustada projektide elluviimist kriminaalõiguse valdkonnas, eelkõige nendes liikmesriikides, mis on saanud väga väikese osa eraldatud toetustest. See mõõde on suhteliselt uus, mistõttu puudub kõnealuses valdkonnas selge Euroopa lähenemisviisi, mis väärrib arendamist.

3.8 Komitee suhtub seevastu ettevaatlikumalt programmi „Narkomaania ennetus- ja teavitustegevus”, mille õiguslik alus on seotud rahvatervisega. Väljendades oma muret selle üle, et rahvatervisega seonduvad aspektid on ikka veel varjatud prioriteetidid, juhib komitee lisaks tähelepanu võimalikele kattuvustele nende tegevustega, mida rahastatakse tulevase sisejulgeolekufondi raames, mis viib tingimata puhtalt karistusmeetmetele suunatud lähenemisviisini. Komitee kordab oma sõnumit selle

kohta, kui oluline on arendada uimastivastase võitluse valdkonnas eelkõige ennetavat lähenemisviisi, mis pakub uimastisõltlastele võimaluse lasta ennast aidata ja ravida. Kohtunike ja advokaatide teadlikkust kõnealuses valdkonnas tuleb tõsta.

3.9 Arvestades samuti asjaolu, et uimastitega seonduv konkreetne eesmärk neelab ebaproportsionaalselt suure osa üldsummast, teeb komitee ettepaneku, et kõnealust eesmärki võiks osaliselt rahastada vahenditest, mis kogutakse narkokaubandusest saadud tulu arestimise ja konfiskeerimise teel, nagu on sätestatud tulevases direktiivis kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus⁽⁶⁾.

3.10 Kuigi komitee on jätkuvalt kahtleval seisukohal ebaseadusliku uimastikaubandusega seotud kuritegevuse ennetamiseks mõeldud rahastatavate meetmete täpsete meetmete osas, märgib ta rahuloluga, et programmi jaoks ettenähtud 472 miljoni euro suurune rahastamispalett näitab komisjoni toetuse märkimisväärset kasvu.

3.11 Tagamaks seda, et ELi eelarvest rahastatakse tõepoolest „ELi avalikke hüvesid” ja „meetmeid (...) mille puhul ELi eelarvest rahastamine saab kindlustada paremad tulemused”⁽⁷⁾, tuletab komitee meelde vajadust koondada vahendeid paremini nendesse projektidesse, mis suurendavad Euroopa lisaväärtust (artikkel 3) ning seda eelkõige kriminaalõiguse valdkonnas, kus liikmesriikides esineb endiselt teatavaid kahtlusi seoses ELi õiguse sekkumisega.

3.12 Selleks, et tagada vahendite tõhus eraldamine ELi eelarvest, rõhutab komitee lisaks ühtsuse, täiendavuse ja sünergia olulisust erinevate rahastatavate programmide vahel ja eelkõige 2014.–2020. aasta õiguste ja kodakondsuse programiga. Lisaks tuleb rohkem jälgida kattuvuse ohtu.

3.13 Komitee märgib rahuloluga, et iga-aastaste tööprogrammide raames valitud projektid võivad olla ka mitmeaastased, jättes neile piisavalt aega arenemiseks ja oma eesmärkide täitmiseks. Kuigi kaasrahastamise põhimõte näib komiteele olevat asjakohane, on tal kahtlusi seoses sellega, kas kaasrahastamise suuruse võimalik muutmine on põhjendatud⁽⁸⁾.

3.14 Vaatamata kehtiva finantsmääruse keerukusele, rõhutab komitee seda, kui oluline on, et kõik kodanikud saaksid rahastamise tingimuste kohta kõigis ELi keeltes selget ja konkreetset teavet. Komitee on seisukohal, et eelkõige peaks selgemini määratletud olema saadava Euroopa lisaväärtuse mõiste. See asjaolu aitaks kahtlemata esile tuua projektide otstarvet ning innustaks neid ellu viima ka liikmesriikides, mis on seni valitud projektides alaesindatud olnud. Komitee rõhutab seega vajadust edendada kõigi ELi kodanike võrdset juurdepääsu kõnealustele programmidele.

⁽⁴⁾ Vt joonealune märkus 2.

⁽⁵⁾ 9. mai 2010. aasta aruandes „Uus ühtse turu strateegia” rõhutas Mario Monti ELi õiguse nõuetekohase rakendamise ja kohtunike koolitamise olulisust, kuna see suurendab ühtse turu tõhusust.

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastu võetud arvamust (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk).

⁽⁷⁾ COM(2010) 700 final.

⁽⁸⁾ Praegu on vajalik 20 % omafinantseeringut, et saada ülejäänud 80 % toetuste vormis.

3.15 Samuti on komitee üllatunud, et finantssegituses ei esitata mitte mingisugust (isegi hinnangulist) eelarve jaotumist konkreetsete eesmärkide vahel. Seadmata kahtluse alla õigusstatud vajadust vahendite haldamise paindlikkuse järele, rõhutab komitee, et selles küsimuses on oluline pakkuda esialgseid viiteid.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Euroopa õiguslane haridus

4.1.1 Kuna vastastikkuse usalduse puudumisel ei ole võimalik saavutada tõelist edu, julgustab komitee toetama tegevusi, mille eesmärk on luua ühtne Euroopa kultuur, mis on keskendunud õiguspraktikale ning mida toetab riikide õigussüsteemide tundmine ja nende mõistmine. Selleks, et tagada vastastikust abi ELis, on äärmiselt oluline tagada eelkõige nende üksikisikute menetlusõiguste kaitse, kes on seotud teiste riikide süsteemidega.

4.1.2 Komitee on seisukohal, et õiguspraktikute jaoks mõeldud Euroopa õiguslane haridus on uue programmi väga oluline aspekt, mida tuleks rohkem rõhutada. Euroopa õiguse rakendamine on ikka veel liiga ebahühtlane, sõltuvalt liikmesriigist, ning paljudel juhtudel sõltuvalt asjaolust, et õiguspraktikutel puudub sageli nii huvi kui piisavad teadmised kõnealuses valdkonnas. Tollivaldkonnas on see ilmselge. Komitee tuletab sellega seoses meelde vajadust järkjärgult suurendada toetust Euroopa õiguslasele haridusele. See on veelgi olulisem seoses komisjoni seatud eesmärgiga: koolitada 2020. aastaks igal aastal 20 000 ehk kokku 700 000 õiguspraktikut⁽⁹⁾. Nagu komisjon igati õigustatult rõhutab, on keeleõpe õiguspraktikute jaoks parema suhtlemise eeldus väljaspool oma riigi piire ning Euroopa **õigusel ja vabadusel rajaneva ala piires**.

4.1.3 Komitee peab hädavajalikuks kaasata eelkõige advokaadid koolitustegevustesse, seda enam, et mõnes liikmesriigis koolitatakse advokaate ja kohtunikke koos. Advokaadid moodustavad esimese juurdepääsutasandi õigusele. Nende nõuandest sõltub süüaluse isiku juurdepääsus õigusemõistmisele. Sarnaselt kohtunike ja prokuröridega peaksid ka advokaadid ELi rahastamisalgatustest kasu saama. Sellest sõltub õigusele juurdepääsu kvaliteet Euroopa õigusruumis. Võttes samuti arvesse paremat tasakaalu seoses õigusega kaitsele, on nende osalemine väga oluline.

4.1.4 Taunides mõistet „kohtutöötajad“⁽¹⁰⁾ ümbritsevat segadust, tänab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee komisjoni käesolevas määruse ettepanekus esitatud täpsustuse eest, vastavalt millele hõlmab kõnealune mõiste kõiki õigusvaldkonna elukutseid, sh advokaate ja notareid, kes aitavad tõhusalt kaasa Euroopa Liidu õiguse nõuetekohasele rakendamisele. EMSK tunneb heameelt, et komisjon näib järjekindlalt järgivat seda lähenemisviisi Euroopa õiguslase hariduse pilootprojekti raames, mis käivitub sel aastal.

⁽⁹⁾ COM(2011) 551final.

⁽¹⁰⁾ Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 81 lõike 2 punktide h ja artikli 82 lõike 1 punktide c vastavalt seoses õiguslase koostööga tsiviil- ja kriminaalasjades, kus esinevad mõisted „kohtunikud ja kohtutöötajad“.

4.1.5 Komitee on seisukohal, et oleks soovitatav määrata kindlad objektiivsed kriteeriumid, millele õiguslase koolituse programmid peaksid toetuse saamiseks vastama. Nende kriteeriumide hulgas peaks kõnealuse koolituse raames kindlasti olema kohustuslik viide põhiõiguste hartale. Nende programmide vastavust kehtestatud kriteeriumitele tuleks regulaarselt ja põhjalikult jälgida. Komitee rõhutab vajadust viia toetuste eraldamine sõltuvusse nende programmide kvaliteedist, mida tuleks põhjalikult hinnata.

4.1.6 Komitee pöörab erilist tähelepanu asjaolule, et kohtunikele ja advokaatidele mõeldud õiguslase koolituse programides käsitletak narkomaaniaga seonduvaid konkreetseid aspekte ning, et need võimaldaksid sellise õigusstrateegia arendamist, mis hõlmab tervishoiu- ja sotsiaalaspekti ning mis oleks suunatud korduvuse ennetamiseks.

4.2 Piiriülene õiguslane koostöö

4.2.1 EMSK kutsub üles võimalikult kiiresti lahendama olukorda, mida komitee peab vastuvõetamatuks, nimelt asjaolu, et advokaadid on jäetud välja õigusealase koostöö võrgustikust. Kriminaalõiguse alane võrgustik sõltub Eurojustist ning seda ei hõlma käsitletav programm, seda enam torkab silma asjaolu, et advokaatidel puudub juurdepääs sellele. Rahalised piirangud ei õigusta praegust tasakaalustamatust süüdistava poole kasuks. Isegi kui vahendid on piiratud, peavad need siiski võimaldama tagada protsessuaalse võrdsuse piiriülestes kohtuasjades.

4.2.2 See nõue eeldab, eelkõige Euroopa vahistamismääruse rakendamise raames, et advokaadid oleksid suutelised kiiresti leidma pädeva advokaadi teises liikmesriigis, kellele oleks juurdepääs toimikule ning kes saab anda nõu selle teise liikmeriigi siseriikliku menetlusõiguse aspektide osas ning kohtuasja kohalike aspektide osas üldiselt. Sellele direktiivi ettepanekuga kehtestatud uued sätted, milles käsitletakse õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja millega kehtestatakse Euroopa vahistamismääruse raames juurdepääs kahele kaitsjale (üks määruse välja andnud ja üks selle täitmise liikmesriigis), kujutavad endast täiendavat argumenti, põhjendamaks advokaatide täielikku osalust Euroopa õiguslase koostöö võrgustikus. Sellega seoses tunneb EMSK heameelt toetuse üle, mida tulevane kaitseadvokaatide piiriülene võrgustik võib pakkuda tööle, mida teeb üha enam advokaate, kes käsitlevad piiriüleseid olukordi. Järjepidevuse ja tõhususe tagamiseks palub komitee komisjonil võtta rahalised kohustused, mis on kooskõlas vajadustega ning rahuldavad neid.

4.2.3 Seoses tsiviil- ja kaubandusõiguse alase võrgustikuga avaldab komitee kahetsust, et advokaadid ja notarid on praktikas kõrvale jäetud, kuigi tekstides sätestatakse, et võrgustikud peavad olema avatud 1. jaanuarist 2011 nende elukutsetele ning kohtutäituritele, st elukutsetele, kes aitavad otseselt kaasa ühenduse õigusaktide ja rahvusvaheliste instrumentide rakendamisele/kohandamisele. Ka sellest seisukohast vajab võrgustikku nõuetekohane toimimine piisavaid rahalisi vahendeid.

4.2.4 Arvestades selliste algatuste rohkust paljude õigusvaldkonna esindajate poolt, mille elluviimine väikestes struktuurides on kallis, soovivad komitee parandada nende võrgustike ühtsust ja kooskõlastatust, et luua „ühtsuse ringid“⁽¹⁾, millele võib toetuda tõeline Euroopa õigusstruktuur.

4.3 E-õiguskeskkond

4.3.1 Õigusvaldkonna elektrooniliseks muutmine on väga oluline aspekt, mida komitee arvates ei ole käesolevas ettepanekus piisavalt esile toodud. Selle mõju õiguskaitses kättesaadavusele, sealhulgas raskes sotsiaalses olukorras olevate või puuetega kodanike jaoks, tuleks põhjalikult analüüsida. Kohtumenetluse poolte ja õiguspraktikute ühistes huvides on see, et seda valdkonda arendataks märkimisväärselt edasi.

4.3.2 Sellega seoses ootab komitee komisjonilt selgeid suuniseid: e-õiguskeskkonnas kättesaadavate vahendite edendamine näib praegu olevat rohkem suunatud üldsusele kui kõnealuse valdkonna töötajatele. Selleks, et tagada kohtuotsuste kvaliteet ja nende vastavus Euroopa õigusele, tuleks siiski lihtsustada eelkõige õiguspraktikute juurdepääsu nendele vahenditele ja neid selleks innustada ning pakkuda neile sellealast koolitust.

4.3.3 Komitee märgib rahuloluga, et käesolevas ettepanekus kavandatud rahastamispakett võiks aidata kaasa selle valdkonna arvutivõrkude uuendamisele (artikli 8 lõige 2). Eriti olulised on otsingumootori projekt advokaadi leidmiseks portaalis e-Justice ja projekt e-CODEX, mille eesmärk on saavutada eri riikide

elektrooniliste õigussüsteemide koostalitlusvõime. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et nende võrgustike turvalisuse ja tõhususe tagamiseks peab advokaatide kutsealane identiteet olema sertifitseeritud advokatuuris.

4.4 Näitajad

4.4.1 Ilmselt tuleb näitajaid põhjalikumalt kaaluda. Komitee tunneb heameelt selle üle, et komisjon on juba hakanud neid näitajaid kaaluma nii seoses iga-aastase järelevalvega kui ka vahe- ja lõpphindamisega. Eriti tuleks seoses juurdepääsuga e-õigusele täiendada puhtalt subjektiivset kriteeriumi (milleks on selle juurdepääsu tajumine Euroopas). Koolitusega seoses oleks asjakohane väärtustada avaliku- ja erasektori partnerlusi, kuhu kuuluvad ülikoolid, õigusinstituudid ja advokatuurid. Ehkki järelevalvemeetmete (laiemas tähenduses) kulud, mis moodustavad finantselgituse kohaselt hinnanguliselt 3–6 % koguelarvest, peaksid programmi rakendamise jooksul vähenema, tuleks komitee arvates nendele ülemmäär seada.

4.5 Iga-aastase tööprogrammi vastuvõtmise kord

4.5.1 Mis puutub iga-aastastesse tööprogrammidesse, mille komisjon võtab vastu rakendusaktide vormis, seab komitee kahtluse alla nõuandemenetluse valiku. Kontrollimenetlus, millega tagatakse, et komisjon ei saa vastu võtta rakendusakte, kui need ei vasta määruse nr 182/2011 alusel koostatud (liikmesriikide esindajatest koosneva) komitee arvamusele, tundub komiteele asjakohasema valikuna.

Brüssel, 11. juuli 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Vt Euroopa Parlamendi 14. märtsi 2012. aasta resolutsiooni õiguskoostalitluse kohta (2012/2575(RSP)).